

תפילת רבי נחוניא בן הקנה

[מסכת ברכות דף כ"ח עמוד ב']

משנה. רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה. אמרו לו: מה מקום לתפלה זו? אמר להם: בכניסתי אני מתפלל שלא יארע דבר תקלה על ידי, וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי.

גמרא. תנו רבנן: בכניסתו מהו אומר? יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי, ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי, ולא אומר על טמא טהור ולא על טהור טמא, ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם. ביציאתו מהו אומר? מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, שאני משכים והם משכימים - אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים, אני עמל והם עמלים - אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, אני רץ והם רצים - אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת.

פירוש רש"י:

מיושבי קרנות - חנוונים, או עמי הארץ, שעוסקים בדבר שיחה.

עבודה

1. רבי נחוניא בן הקנה:

- א. במסכת אבות פרק ג' משנה ד' מובאים מאמרים של רבי נחוניא בן הקנה. עיין שם וכתוב אותם!
- ב. רבי נחוניא בן הקנה ("קנה" - הכוונה בן הכפר "קנה" שבגליל) היה תלמידו של רבן יוחנן בן זכאי ורבו של רבי ישמעאל. הוא זכה לאריכות ימים. וכש"שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה: במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא נתכבדתי בקלון חברי, ולא עלתה על מטתי קללת חברי, וותרן בממוני הייתי" [מגילה כ"ח ע"א].

- (1) מדוע נקרא "בן הקנה"?
- (2) מי היה רבו של רבי נחוניא?
- (3) מי היה תלמידו המובהק של רבי נחוניא?
- (4) בזכות שלושה דברים שהקפיד בהם זכה רבי נחוניא לאריכות ימים.
כתוב אותם והסבר כל אחד מהם!

2. "תנו רבנן: בכניסתו מהו אומר? ..."

- א. איזו מילה חוזרת בתפילה בכניסה לבית המדרש?
ב. מהי מטרת התפילה בכניסה לבית המדרש?

3. "ביציאתו מהו אומר? ...". עיין במשנה וכתוב, מהי מטרת התפילה ביציאתו מבית המדרש?

4. "ולא שמחת חלקי מיושבי קרנות". מי הם יושבי הקרנות? [עיין ברש"י]

5. "ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חבריי".

- א. רש"י מפרש: "ולא אכשל - וישמחו חברי על כשלוני, הרי רעות שתיים, שיבאו על ידי שאגרום להם שיענשו". על מה ישמחו חבריו, לפי רש"י?
ב. לפי רש"י, במשפט לעיל יש - בקשה אחת או שתי בקשות.

"אני עמל והם עמלים. אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר".

שואל החפץ חיים: האם יש אנשים שעמלים ואינם מקבלים שכר?
ומשיב החפץ חיים: מי ששכר פועל לתפור לו מנעלים, הפועל יעמול כל היום וכל הלילה, ואם לא יתפור לו את המנעלים, כלום יקבל שכרו? בעל הבית רוצה מנעלים, ולא אכפת לו העמל. לא כן בלימוד התורה, השכר הוא על העמל ולא על התוצאה. אנו נצטוונו לעמול בתורה, אפילו אם לא נבין.